

Försvarshögskolan

Ett svenskt strategiskt narrativ – en humanitär eller militär aktör?

En kvalitativ studie som belyser identitetsnarrativ kring internationella militära insatser efter kalla kriget.

Stina Ahlstedt

Kandidatuppsats Militärhistoria HT 2021

Handledare: Pia Molander

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.1 Bakgrund och problemformulering	2
1.2 Forskningsläge	4
1.3 Teoretisk utgångspunkt	8
1.4 Syfte och frågeställning	9
2. Metod, material och avgränsningar	10
2.1 Metod	10
2.2 Analysverktyg	11
2.3 Källmaterial	13
2.4 Avgränsningar	14
2.4.1 Begrepp	14
3. Undersökning.....	14
3.1 Ett Sverige i tider av förändring.....	15
3.2 Tidsperiod 1992-1996	16
3.2.1 Bosnien-Hercegovina.....	16
3.3 Tidsperiod 1998-2002	19
3.3.1 Bosnien-Hercegovina.....	19
3.3.2 Afghanistan	22
3.4 Förmånstagare utanför det formella allianssystemet.....	22
3.5 Tidsperiod 2004-2008	23
3.5.1 Bosnien-Hercegovina.....	23
3.5.2 Afghanistan	25
3.6 Tidsperiod 2010-2014	29
3.6.1 Afghanistan	29
3.7 Tidsperiod 2016- 2020	32
3.7.1 Afghanistan	32
4. Resultat.....	35
4.1 Resultatdiskussion	35
4.2 Slutsatser	37
4.3 Vidare forskning.....	39
5. Käll- och litteraturförteckning.....	40
5.1 Tryckta källor	40
5.2 Källor tillgängliga online.....	42
5.3 Litteratur.....	43
5.4 Referenslitteratur online.....	44

1. Inledning

I den uppbyggande fredsrörelsens *universalitet* ligger dess styrka och tillika garantier för dess framgång. Sveriges traditioner förplikta vårt folk att med kraft fullfölja sitt arbete på förverkligandet av fredstanken i världen. Vi påminnas ofta därom, att andra folks uppmärksamhet och förväntningar äro starkt riktade på oss i dessa hänseenden.¹

Citatet visar hur Sveriges riksdag redan på 1930-talet förde diskussioner angående Sveriges internationella anseende som fredsfrämjande nation och hur man avsåg stärka fredsrörelsen inom andra nationer. Det framgick att Sverige som land i hög grad skulle medverka till att göra fredsviljan i världen till en maktfaktor varpå ämnet beskrevs värt att engagera sig i.²

Att göra gott och bidra som en humanitär aktör i internationella insatser är något som fortsatt framhävts i den nationella debatten. Samtidigt har det framkommit hur svenska styrkor utomlands blivit alltmer involverade i krävande, intensiva och våldsamma insatser varpå metoderna anpassats därefter.³ Har denna förändring av insatser påverkat hur svenska riksdagen uttrycker sig kring internationella engagemang?

1.1 Bakgrund och problemformulering

Sverige och Försvarsmakten har sedan 1956 en obruten tradition av att engagera sig i truppinsatser samt fredsinsatser världen över.⁴ Bosnien-Hercegovina och Afghanistan är två av de länder Sverige haft störst internationellt engagemang i efter det kalla kriget vilket gör dem till intressanta engagemang att undersöka.

I Bosnien-Hercegovina påbörjades ett svenskt engagemang 1992 till följd av de

---

¹ Utlåtande 1930:Su3, s.25.

² Ibid., s.25-27.

³ Dalsjö, Robert. ”Från neutralitet till solidaritet: Omgestaltningen av Sveriges säkerhetspolitik efter det kalla kriget.” I *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. Kjell Engelbrekt och Jan Ångström (red.), s.61-80. 1 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2010, s.61, 65-70, 75-76.

⁴ Försvarsmakten. Avslutade internationella insatser. *Försvarsmakten*. 2021. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/forsvarsmakten-utomlands/avslutade-internationella-insatser/> (Hämtad 2021.10.11).

etniska rensningarna som pågått i landet.⁵ Det svenska engagemanget pågick mellan 1992-2008 följt av 2012-2016 och denna tidsperiod inkluderade fyra olika militära insatser. Inledningsvis pågick United Nations Protection Force (UNPROFOR) mellan 1992-1995 vilken följdes av Implementation Force (IFOR). Ett år senare, alltså 1996, tog istället insatsen Stabilisation Force (SFOR) vid vilken pågick fram till 2004. Slutligen återfinns European Union Force Althea (EUFOR Althea) vilken först pågick mellan 2004-2008 för att sedan återupptas mellan 2012-2016. Under engagemanget som pågick i cirka 20 år deltog över 15000 svenskar totalt i insatserna.⁶

Följande hade Sverige även ett internationellt engagemang med Afghanistan från årsskiftet 2001/02 fram till 2021 varpå fler än 7000 svenskar sammanlagt deltog i insatserna. Det svenska engagemanget påbörjades genom insatsen International Security Assistance Force (ISAF) mellan 2001/02-2014 för att därefter övergå i Resolute Support Mission-insatsen (RSM).⁷ När insatsen påbörjades 2001/02 beskrevs den syfta till att ge mentorskap och rådgivning till den afghanska regeringen.⁸

I uttalanden redan på 1930-talet betonade betydelsen av fredsfrämjande arbete och efter 1956 har Sverige en obruten tradition av att engagera sig i internationella insatser. Samtidigt menar forskare att narrativ bör betraktas som något mer än enbart retorik; nämligen någonting som för med sig spår av kultur, identitet och tillhörighet.⁹ Att undersöka narrativet i svenska riksdagsbetänkanden skulle då kunna bidra till att slutsatser kan dras angående det svenska strategiska narrativet i anknytning till internationella insatser efter kalla kriget.

---

⁵ FN-resolution 743.

⁶ Försvarsmakten. Avslutade internationella insatser.

⁷ Ibid.

⁸ FN-resolution 1386.

⁹ Arquilla, John och Ronfeldt, David. *Networks and netwars: the future of terror, crime, and militancy*. Santa Monica: RAND Corporation, 2001, s.328.

1.2 Forskningsläge

Lawrence Freedman har genom flera verk bidragit till forskningen om strategiska narrativ. I sin monografi introduceras konceptet om strategiskt narrativ vilket han definierar som "...compelling story lines which can explain events convincingly and from which inferences can be drawn."¹⁰ Författaren menar att narrativ är strategiska, inte enbart för att de berör ämnen av stor betydelse, utan för att de inte uppkommer spontant. Detta eftersom överläggning och genomtänka målsättningar ligger bakom uttalandena. Genom att undersöka USA:s militära styrkor analyserar då Freedman de förändringar fokusskiftet från reguljär till irreguljär krigföring medförde.¹¹ Freedmans verk framhåller intressanta aspekter angående hur narrativet kan förklara förändring, något som är av central betydelse för min studie. Vidare kommer tankarna om hur strategiska narrativ inte uppkommer spontant att vara av intresse när betänkandena analyseras.

Laura Roselle, Alister Miskimmon och Ben O'Loughlin beskriver i sin artikel hur strategiska narrativ är 2000-talets mjuka maktform. Författarna menar att det strategiska narrativet kommer att påverka en mottagare vilket i sin tur kan påverka framtida politiska beteenden och beslut.¹² "Actions, policies, and real world events matter."¹³ Det centrala i att förstå betydelsen av kontexten för att ett strategiskt narrativ ska bli framgångsrikt framhåller Roselle m.fl., men även Freedman. Dessa tankar kommer vara av betydelse för min studie då omvärldshändelser och ett förändrat säkerhetspolitiskt läge då kommer att påverka hur det svenska strategiska narrativet utformas.

Jens Ringsmose och Berit Kaja Børgeesen beskriver i sin artikel hur strategiska narrativ kan likställas med den bild, eller berättelse som politiska aktörer framställer i syfte att uppnå påverkan. Förmedlas dessa berättelser angående specifika händelser eller policys på ett trovärdigt och övertygande sätt är det stor chans att mottagaren,

---

¹⁰ Freedman, Lawrence. *The transformation of strategic affairs*. Oxon: Routledge, 2006, s.22.

¹¹ Ibid., s.22-26.

¹² Roselle, Laura; Miskimmon, Alister; O'Loughlin, Ben. "Strategic narrative: A new means to understand soft power." *Media, War & Conflict*. Vol.7(1), 2014, s.70-72, 78.

¹³ Ibid., s.78.

exempelvis allmänheten eller andra politiska beslutsfattare, kommer att acceptera och vidare stödja den framställda berättelsen och önskade beslutslinjen.¹⁴

Miskimmon m.fl. har i en annan artikel även de slutsatser som ligger i linje med dessa uttalanden. Artikeln syftar till att förklara hur strategiska narrativ har betydelse för legitimering av politiska beslut och engagemang, för att utmana motståndares berättelser, samt för att få allmän förståelse för en händelseutveckling. Artikeln behandlar vidare synen på stormakter i dagens mediala värld och hur de nyttjar media för att nå allmänheten med sina budskap. Ett framgångsrikt strategiskt narrativ menar de kan bidra till att staten kan påverka, och därefter få stöd av hemmaopinionen.¹⁵

Fabrizio Coticchia och Andrea Catanzaro diskuterar konceptet strategiskt narrativ och dess betydelse angående vilken roll narrativet spelar för allmänhetens attityder inom ett specifikt område. Författarna menar att strategiska narrativ inte är designade för att förklara en hel verklighet utan syftar till att beskriva en specifik företeelse eller målsättning. Vidare ligger Coticchias och Catanzaros fokus till största del på ideologi och identitetsuttryck i förhållande till strategiskt narrativ då området är relativt outforskat. De menar att ideologi (och identitet) är något som framställs och långsiktigt konstrueras angående 'vilka vi är' i förhållande till världen. Detta menar de även att strategiska narrativ gör då narrativ avsiktligt och med strategisk konsekvens syftar till att nå önskade slutmål.¹⁶ Att narrativ inte förklarar en hel verklighet ligger väl i linje med Ringsmoses och Børgesens undersökning. Detta är något som kommer vara av stor betydelse för tolkningarna i undersökningen då uttalanden inte behöver syfta till att förklara annat än en enskild företeelse.

Ett tredje verk av Miskimmon, O'Loughlin och Roselle behandlar strategiskt narrativ i förhållande till identitet, men till skillnad från Coticchia och Catanzaro sorteras strategiska narrativ in i tre olika kategorier. Dessa är system-, identitets-, och orsaks-

---

¹⁴ Ringsmose, Jens; Børgesen, Berit Kaja. "Shaping public attitudes towards the deployment of military power: NATO, Afghanistan and the use of strategic narratives." *European Security*, Vol.20(4), 2011.

¹⁵ Miskimmon, A. O'Loughlin, B. Roselle, L. "Great power politics and strategic narratives of war." I *Strategic Narratives, Public Opinion, and War*, Beatrice De Graaf, George Dimitriu, Jens Ringsmose (red.), s.57-78. New York: Routledge, 2015, s.57-58, 71-72.

¹⁶ Coticchia, Fabrizio och Catanzaro, Andrea. "The fog of words: Assessing the problematic relationship between strategic narratives, (master) frames and ideology." *Media, War and Conflict*, 2020-10-30, s.1-3, 15-16.

narrativ vilka används för att förstå internationella relationer. Syftet är att se till 2000-talet medieekologi för att undersöka hur strategiska narrativ bidrar till möjligheter såväl som svårigheter angående makt och inflytande i internationella kontexter.

Strategiskt narrativ ses som ett verktyg politiska aktörer kan använda sig av i syfte att påverka den nationella arenan eller internationella relationer. Samtidigt kan narrativen i sig berätta hur världen är beskaffad och vem som har vilken roll i den.¹⁷ Slutligen menar de att stora säkerhetspolitiska förändringar skedde efter kalla kriget i och med den nya världsordningen. Studier som behandlar strategiska narrativ är då centrala för förståelsen av såväl utrikespolitik och politiska agendor, som legitimering av beslut.¹⁸

Tua Sandman för vidare tankarna om att använda narrativet som ett politiskt verktyg till en svensk kontext i sin doktorsavhandling. Detta gör han genom att analysera svensk offentlig diskurs i anknytning till våldsanvändning och svenskt deltagande i fem fredsframtvängande insatser. Då undersöks bland annat Bosnien-Hercegovina åren 1992/93-1995 samt Afghanistan 2001/02-2014. Genom att synliggöra och kartlägga narrativet i riksdagsdebatter samt public service-media syftar författaren till att se hur Sveriges roll och deltagande kan begripliggöras. Detta utifrån hur framställningen av våldsanvändning ser ut. Sandman menar att även om insatser är FN-sanktionerade och upprättas i fredens namn inbegriper de våld och bruket av våld i fredsinsatser är något som intensifierats under de senaste decennierna.¹⁹

Erik Noreen och Jan Ångström för konceptet strategiskt narrativ vidare till en svensk kontext och då i relation till ISAF-insatsen i Afghanistan som pågick mellan 2001/02-2014. Syftet med artikeln beskrivs vara att undersöka drivkrafter med Afghanistaninsatsen utifrån narrativet. Tendenser till att svenska beslutsfattare hellre inkluderar mycket i narrativet istället för en avgränsad målsättning eller område framträder då. Detta tros vara för att kunna hålla fler handlingsalternativ öppna. Eftersom inga specifika motiv för insatsen synliggörs beskrivs det svenska strategiska narrativet vara ytterst allomfattande och deras resultat visar att Sverige, på grund av

---

¹⁷ Miskimmon, A. O'Loughlin, B. Roselle, L. *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. London: Routledge, 2013, s.1-3, 7-8.

¹⁸ *Ibid.*, s.1-4, 7-9.

¹⁹ Sandman, Tua. *The dis/appearances of violence: When a 'peace-loving' state uses force*. Diss., Stockholms Universitet, 2019, s.281-283.

en konsensusökande politisk kultur, strävar efter att tillfredsställa en bred publik för att beslut ska kunna legitimeras.²⁰

Noreen, Ångström och Roxanna Sjöstedt har även vid ett senare tillfälle analyserat det svenska strategiska narrativet i anknytning till Afghanistaninsatsen, men då i förhållande till identitet. Detta för att försöka förklara varför en småstat som Sverige med begränsad militär kapacitet, väljer att engagera sig i internationella militära sammanhang. Författarna menar att "...the strategic narrative must be combined with an explanation that is connected to 'the role of domestic politics in public policy-making'."²¹ Utifrån en trestegsmodell söker de en förklaring till det svenska internationella agerandet men utan något bättre resultat än att det, som tidigare forskning visat, är allomfattande. De menar att uttalandena tillfredsställer inhemska och internationella aktörer likväl som stödjer humanitära och militära målsättningar.²²

De sistnämnda artiklarna är av värde för min studie, inte enbart för att de beskriver förändring utan även på grund av att de, till skillnad från tidigare forskare, tillför synen på hur småstater, och då Sverige, väljer att motivera engagemang. Artikeln framhäver också en intressant syn på hur en nationell identitet har uttryckts såväl under, som efter kalla kriget. Till skillnad från Noreens, Sjöstedts och Ångströms artikel kommer min studie utgå ifrån det svenska strategiska narrativet för att se om det ger uttryck för identiteten som en militär eller humanitär aktör.

Stora säkerhetspolitiska omvärldsförändringar har skett sedan kalla kriget och tidigare forskning visar hur strategiska narrativ måste analyseras utifrån dess historiska kontext för att kunna förstås på rätt sätt. Förändringarna har bidragit till att nya strategier uppkommit för att aktörer ska kunna få inflytande såväl nationellt som internationellt. Såväl media som politiska beslutsfattare har analyserats utifrån konceptet men oftast förs stormakter eller framväxande stormakter fram som

---

²⁰ Noreen, Erik; Ångström, Jan. "A catch-all strategic narrative- Target audiences and Swedish troop contribution to ISAF in Afghanistan." I *Strategic Narratives, Public Opinion, and War*, Beatrice De Graaf, George Dimitriu, Jens Ringsmose (red.), s.282-299. New York: Routledge, 2015, s.282-284, 295-297.

²¹ Noreen, E. Sjöstedt, Roxanna och Ångström, J. "Why small states join big wars: the case of Sweden in Afghanistan 2002–2014." *International Relations*, Vol.31(2), 2017, s.150.

²² *Ibid.*, s.150–151, 154, 161-162.

exempel. Enbart ett fåtal forskare har analyserat småstater eller specifika länder utifrån konceptet strategiskt narrativ. I förhållande till Bosnien-Hercegovina är forskning näst intill obefintligt, bortsett från doktorsavhandlingen som behandlar framställningen av våldsanvändning i insatsen UNPROFOR samt skiftet till IFOR mellan åren 1992-1995. I anknytning till Afghanistan har enbart ISAF-insatsen och perioden mellan 2001/02-2014 behandlats.

Det har i forskning poängterats hur centralt det är att kombinera konceptet om strategiskt narrativ med en förklaring som är kopplad till en nationell roll eller nationell politik. Att då analysera konceptet utifrån identitet är möjligt men något som sällan gjorts. När det väl skett har fokus även här legat på stormakter, stora stater eller kollektiv/allianser. Det enda bidraget som finns behandlar ISAF-insatsen.

Tillsammans bidrar dessa faktorer till att det är relevant att kombinera det svenska strategiska narrativet med identitet och vidare internationella engagemang efter kalla kriget i syfte att utröna huruvida det har förändrats. Att studera det svenska strategiska narrativet under en 30-årig tidsperiod kommer förhoppningsvis ge en klarare bild av hur Sverige valt att framställa sig själva såväl nationellt, som internationellt.

1.3 Teoretisk utgångspunkt

För att förstå internationella relationer har Miskimmon, O'Loughlin och Roselle behandlat strategiskt narrativ i förhållande till identitet. Identitet-narrativ innefattar då den självbild eller självuppfattade identitet en stat har och denna är baserad på historiska upplevelser och erfarenheter. Författarna framhäver hur strategiska narrativ är beskrivande för vilka vi är såväl som vilken roll vi har, eller önskar ha, i världen.²³

I en artikel diskuterar Ångström detta i anknytning till Försvarets internationella insatser och då hur Sveriges självbild grundar sig i normen om att göra gott vilket han menar har dominerat det strategiska narrativet.²⁴ Samtidigt framhäver

---

²³ Miskimmon, O'Loughlin och Roselle. 2013, s.2, 5.

²⁴ Ångström, J. "Försvarets internationella insatser: I den Svenska säkerhetens eller identitetens tjänst?" I *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. Kjell Engelbrekt och Jan Ångström (red.), s.169-202. 1 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2010, s.194.

Robert Dalsjö i sin artikel hur drivkrafter kring internationalisering i anknytning till fredsfrämjande insatser bidragit till att svensk militär har varit involverade i allt mer intensiva, krävande och våldsamma insatser. Detta menar Dalsjö bidragit till att man mer aktivt haft en roll även som militär aktör.²⁵

Genom att använda konceptet om strategiskt narrativ i förhållande till identitet kommer jag därmed, utifrån Ångströms och Dalsjös tankar, att undersöka det svenska strategiska narrativet för att se om det ger uttryck för en identitet som kan knytas an till en humanitär eller militär aktör. Att använda identitet som en faktor för att kunna analysera det strategiska narrativet i min undersökning kommer vara av stor vikt och det som, tillsammans med bilden om att vara en humanitär eller militär aktör, kommer utgöra utgångspunkten för min teoretiska anknytning i uppsatsen.

1.4 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att utröna huruvida det skett en historisk förändring i det svenska strategiska narrativet i förhållande till identitet efter kalla kriget eller ej. Anledningen till detta har varit att se bortom partipolitiken för att istället rikta fokus på ett mer samlat politiskt ställningstagande och således det svenska strategiska narrativet. Narrativ är något som påverkar oss dagligen angående saker vi inte själva behöver vara medvetna om. Uppkomna förändringar i det svenska strategiska narrativet efter kalla kriget kan då vara beskrivande för vilken svensk utrikespolitisk roll man har, eller önskar ha såväl nationellt som internationellt. Genom den utbredda tidsperioden finns då förhoppningar om att kunna se en historisk förändring i narrativet samt hur identitetsuttryck kan ha kommunicerats ut.

För att det strategiska narrativet i frågan ska kunna framhävas kommer uttalanden kopplade till de svenska internationella engagemangen i Bosnien-Hercegovina samt Afghanistan att analyseras. För att uppnå syftet med studien har följande frågeställning formulerats:

---

²⁵ Dalsjö. 2010, s.67–69.

-På vilket sätt har det svenska strategiska narrativet i förhållande till identitet förändrats från det svenska engagemanget i Bosnien-Hercegovina till det i Afghanistan?

För att den övergripande frågeställningen ska kunna besvaras har denna, utifrån den teoretiska utgångspunkten, brutits ned i två operationaliserande frågor vilka är följande:

- Hur motiveras de internationella insatserna i Bosnien-Hercegovina och Afghanistan i de svenska utskottsbetänkandena?
- Går dessa motiv att kopplas till en identitet som går i linje med att vara en humanitär eller militär aktör?

2. Metod, material och avgränsningar

2.1 Metod

Eftersom undersökningen till stor del kommer att bygga på uppsatsförfattarens tolkning av texterna innebär det att förståelsesättet hermeneutiken erbjuder, läran om läsning och tolkning för att få en bredare kontext, kommer vara central för studien.²⁶ Studien anammar vidare en narrativ ansats vilket Alexa Robertson beskriver som en grundläggande tolkningsram. Det bidrar till att erfarenheter och intryck kan organiseras varpå världen kan göras begriplig. Genom att studera narrativ kan man få insikt om hur identiteter skapas och bevaras samt hur aktörer fyller handlingar och händelser med mening.²⁷ När betänkanden i detta fall analyseras kan insikt då ges om det svenska strategiska narrativet och fortsättningsvis vilken identitet Sveriges politiska beslutsfattare konstruerar i anknytning till internationella engagemang.

Uppsatsens metodologiska angreppssätt kan beskrivas som en kvalitativ, komparativ, textanalys där empirin analyseras och tolkas med hjälp av det konstruerade

---

²⁶ Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik, 2012, s. 221.

²⁷ Robertson, Alexa. "Narrativanalys." I *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Boréus och Bergström (red.), s.219-252. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur AB, 2018, s.220-221.

analysverktyget. De kvalitativa fragmenten genomsyrar undersökningen då inledningsvis relevanta betänkanden med uttalanden kopplade till insatserna tas fram och översiktligt läses. Därefter kommer närläsning ske då utskottets överväganden och ställningstagande tolkas och analyseras utifrån det konstruerade analysverktyget för att slutligen en kategorisering ska kunna ske. Det komparativa elementet framkommer främst i resultat-delen då en kritisk granskning och jämförelse görs utifrån tidsperioderna samt till viss del mellan engagemangen. Detta sker utifrån resultaten som framkommer av analysverktyget. På grund av den långa tidsperiod som valts kommer betänkanden för vartannat år analyseras. Dessa kommer presenteras i tidsperioder om sex år i undersökningen.

2.2 Analysverktyg

Det konstruerade analysverktyget nedan utgår från Ångströms och Dalströms slutsatser angående synen om att vara en humanitär eller militär aktör. Genom att utgå från dessa två kategoriseringar har indikatorer konstruerats för att uttryck angående en svensk identitet ska kunna framhåvas. Dessa två kategoriseringar möjliggör också för det komparativa elementet i min studie, alltså att jämföra narrativet i anknytning till engagemanget i Bosnien-Hercegovina och Afghanistan.

Figur II.

Figur I förklarar hur analysen av det *svenska strategiska* narrativet i förhållande till *identitet* utgår från det empiriska materialet, det vill säga betänkanden i anknytning till de *internationella insatserna* i Bosnien-Hercegovina samt Afghanistan. Detta för att identiteten om en *militär* eller *humanitär aktör* ska kunna framträda. Figur II visar följande på indikatorer som kan visa hur uttryck framkommer i betänkandena angående att vara en militär eller humanitär aktör. Exempelvis kommer uttryck som tolkas vara egennyttiga eller ”egoistiska” såsom en fördelaktig relation till NATO/bidragsländer, uttryck om att testa den egna militära kapaciteten eller att engagemanget är av strategisk nytta i sammanhanget att visa på en identitet som militär aktör. Tolkas uttalandena istället som altruistiska, osjälviska och ”icke-egennyttiga” såsom uttryck angående mänskliga fri- och rättigheter, kvinnors utsatthet eller skydd av civilbefolkningen, kommer de i sammanhanget att visa på en identitet som humanitär aktör.

Robertson framhäver att det aldrig finns något givet svar på frågan om vad en specifik text betyder,²⁸ men målet att sträva mot är att ge en övertygande redogörelse för textens innebörd i sin helhet och detta utifrån de beståndsdelar den består av.

²⁸ Robertson. 2018, s.243.

2.3 Källmaterial

För att utröna huruvida det skett en historisk förändring i det svenska strategiska narrativet sett till internationella insatser efter det kalla kriget kommer riksdagsdokument att tolkas och analyseras. De dokument som kommer nyttjas i studien är betänkanden som svensk riksdag har gjort i samband med de olika internationella engagemangen. De betänkanden som då kommer att vara av intresse är de som givits ut av det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet, försvarsutskottet samt utrikesutskottet.

Genom betänkanden framkommer riksdagsutskottets förslag till riksdagen i olika områden vilka de då tar beslut om.²⁹ I dessa dokument framkommer uttalanden i anknytning till de olika engagemangen i Bosnien-Hercegovina och Afghanistan varpå det svenska strategiska narrativet kan framhävas. Anledningen till att dessa dokumenttyper har valts är på grund av dess representativa karaktär i jämförelse med specifika partipolitiska åsikter och agendor som kan framkomma i debatter och andra dokumenttyper.

Källorna har vidare källkritiskt granskats som kvarlevor eftersom uttalanden framkommit i anknytning till processen eller de aktuella insatserna. Det leder också till att närhetskriteriet uppfylls. Strategiskt narrativ menar forskare syftar till att påverka en mottagare vilket bidrar till att källorna i mitt fall kommer vara tendentiösa. Det är däremot inget som påverkar undersökningen då tendensen är viktigt i sammanhanget eftersom studien syftar till att se hur det svenska strategiska narrativet i förhållande till identitet har förändrats. Det finns slutligen en risk för beroende då betänkandena bygger på varandra och ledamöter i utskotten är från olika partier vilket kan spegla deras partipolitiska åsikter. Däremot är utskottets ställningstagande en sammanvägning och majoritet av åsikterna vilket leder till att betänkandena kan anses relativt oberoende.

---

²⁹ Sveriges riksdag. Dokumenttyper i riksdagen. *Sveriges riksdag*. 2020. <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/arbetet-i-riksdagen/dokumenttyper-i-riksdagen/> (Hämtad 2021.10.11).

2.4 Avgränsningar

Tidsperioden har valts på grund av att ingen forskare tidigare har undersökt en så pass utbredd tidsperiod som de två internationella engagemangen sträcker sig över.

Bortsett från det möjliggör undersökningen av en 30 år lång period att en historisk förändring ska ha kunnat skett.

Valet av att nyttja Bosnien-Hercegovina och Afghanistan i studien baseras på att de är nationer som Sverige haft engagemang i under en lång tid vilket bidragit till att omvärldsförändringar och ett försämrat säkerhetsläge kunnat påverka engagemangen och målsättningarna. De är även avslutade insatser vilket möjliggjort god tillgång på källmaterial. Att engagemangen i länderna också inkluderat olika insatser (FN-, NATO- och EU-ledda) kan olika tendenser framkomma i narrativet då målsättningarna med insatserna kan ha skiftat.

2.4.1 Begrepp

Den definition av strategiskt narrativ som studien kommer att utgå ifrån är den som framträder i monografin *Strategic Narratives: Communication Power and the New World* av Miskimmon, O'Loughlin och Roselle. Denna definition beskrivs närmare som:

Strategic narratives are representations of a sequence of events and identities, a communicative tool through which political actors— usually elites— attempt to give determined meaning to the past, present, and future in order to achieve political objectives. Critically, strategic narratives integrate interests and goal— they articulate end states and suggest how to get there.³⁰

3. Undersökning

Undersökningsavsnittet kommer att följa en kronologisk samt tematisk uppdelning där engagemangen kommer redovisas i sexåriga tidsperioder. I syfte att sätta analysen i sin rätta kontext kommer empirin inledningsvis sammanfattas för att därefter en

---

³⁰ Miskimmon, O'Loughlin & Roselle. 2013, s.5.

tolkning av utskottens ställningstaganden ska kunna ske. Som tidigare nämnts är den historiska kontexten för det strategiska narrativet av stor betydelse för förståelsen av uttalanden. Med anledning av detta kommer Sveriges säkerhetspolitiska inriktning kortfattat beskrivas kring åren 1992 respektive 2001/02 då Sverige valde att skicka militära trupper till Bosnien-Hercegovina samt Afghanistan dessa år.

3.1 Ett Sverige i tider av förändring

I *Sveriges säkerhetspolitiska vägval* beskrivs den säkerhetspolitiska kontexten efter kalla kriget samt vilka utmaningar Sverige stod inför. Östblocket hade fallit och det rådde oklarheter kring det säkerhetspolitiska omvärldsläget. Under det kalla kriget hade Sverige en utrikespolitisk roll som hängde samman med en särskild handlingsfrihet och trovärdighet som neutralitetspolitiken hade fört med sig. Efter krigsslutet förändrades situationen däremot och svenska beslutsfattare stod inför viktiga säkerhetspolitiska vägval. Sverige hade tidigare hyllat värden som inkluderade europeisk fred och solidaritet i sin utrikespolitik, men man stod då inför frågan om att ha någon alliansmedverkan eller fortsatt skulle vara alliansfria. EG/EU, VEU, NATO eller NACC, alla bidrog med olika möjligheter, men även konsekvenser för nationen och vidare Sveriges säkerhet i Europa.³¹

Niklas Granholm har även författat en artikel där han framhävde hur Sverige engagerat sig i fredsfrämjande insatser sedan 1940. Samtidigt menade han att stora förändringar hade skett sedan kalla kriget med avseende på den miljö man verkade i. Detta då operationerna dels blev multifunktionella och inkluderade svårare uppgifter i form av avvärjning samt nedkämpning, dels oftare innebar en högre grad av våldsanvändning än tidigare. Denna förändring av internationella insatser troddes bero på att stater i världssamfundet tvingades anpassa sig till en ny situation varpå Sverige, liksom tidigare, hade ett egenintresse av att hantera konflikter i världen då de annars kunde bidra till negativa konsekvenser på hemmaplan.³²

---

³¹ Nilsson, Ann-Sofie (red.). *Sveriges säkerhetspolitiska vägval*. Stockholm: Centralförbundet Folk och Försvar, 1994, s.9–14, 48–53, 115-119.

³² Granholm, Niklas. *Från sidouppgift till huvuduppgift – svenska internationella insatser*. Stockholm: Centralförbundet Folk och Försvar, 1996, s.5, 8, 12.

3.2 Tidsperiod 1992-1996

Under 1992-1996 engagerade sig Sverige i Bosnien-Hercegovina genom UNPROFOR mellan åren 1992-1995 samt IFOR mellan åren 1995-1996.³³ Under denna tidsperiod gavs fyra betänkanden ut i anknytning till insatserna varav tre stycken syftade till UNPROFOR-deltagandet och en till IFOR-deltagandet.

3.2.1 Bosnien-Hercegovina

För att inledningsvis se till 1992 behandlades UNPROFOR-insatsen av utrikesutskottet. De framhävde att insatserna i Jugoslavien avsågs genomföras i samarbete med UNHCR och att en prioritering av Bosnien-Hercegovina förelåg då det i landet begåtts grova övergrepp mot civilbefolkningen. I utskottets ställningstagande framhölls de omfattande och hänsynslösa brotten mot de mänskliga rättigheterna samt rättsstatens principer varpå våldet mot kvinnor beskrevs som ett framträdande element. Utskottet poängterade hur Sverige aktivt deltog i flera internationella forum och bland annat i FN:s MR-kommission där Sverige arbetade för att uppmärksamma grova brott som skett mot de mänskliga rättigheterna. Utskottet framhävde då hur ”varje våldtäkt, eller systematiserade våldtäkter, är att betrakta som en krigsförbrytelse”³⁴. När brott begicks skulle regeringen, enligt utskottets erfarenheter, verka för att det fanns förutsättningar för de personer som beordrat eller utfört brottshandlingarna skulle ställas inför rätta.³⁵

Ett annat betänkande för året berörde hur utskottet var av uppfattningen att det av principiella skäl var angeläget att Sverige i en positiv anda bemötte FN:s förfrågan om att bidra med väpnad styrka. Utskottet menade att användningen av våld inom ramen för FN-insatsen skulle begränsas så långt som möjligt. Däremot kunde den svenska styrkans uppgift innebära att användningen av våld blev nödvändig om det handlade om skydd för civilbefolkningen, självförsvar, kränkningar av fredade områden eller för att kunna förhindra brott mot överenskommelser. Utskottet uttryckte

---

³³ Försvarsmakten. UNPROFOR– Kroatien, Bosnien och Makedonien. *Försvarsmakten*. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/mer-historia/avslutade-truppinsatser/unprofor-kroatien-bosnien-och-makedonien/> (Hämtad 2021.12.23); Försvarsmakten. IFOR/SFOR– Bosnien. *Försvarsmakten*. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/mer-historia/avslutade-truppinsatser/iforsfor-bosnien/> (Hämtad 2021.12.23).

³⁴ Bet. 1992/93:UU21. *Situationen i det tidigare Jugoslavien*, s.76.

³⁵ *Ibid.*, s.75–76.

fortsättningsvis att det var "...viktigt att styrkan förses med bättre fordon, tyngre vapen och mer omfattande utrustning..."³⁶

Under 1994 betonade utskottet att ett omfattande återuppbyggnadsarbete skulle prioriteras i det krigsdrabbade landet så fort stridigheterna upphört. Behovet av svensk beredskap inför dessa insatser var då av stor vikt.³⁷ "Sverige har, som utskottet anfört flera gånger tidigare, en viktig uppgift i förberedelsearbetet för återuppbyggnad i det f.d. Jugoslavien och bör därför spela en aktiv roll i internationella fora."³⁸

Utskottet konstaterade att Sveriges omfattande engagemang i Bosnien-Hercegovina grundade sig i en strävan att bevara landet som en mångkulturell, självständig stat och framhävde hur man under hela konflikten fördömt etnisk rensning. De menade att en fredlig och bestående lösning på konflikten enbart kunde åstadkommas via förhandlingar vilket kunde möjliggöras genom en ökad aktivitet och närvaro av FN:s styrkor.³⁹

Utrikesutskottet betonade slutligen 1996 hur Sverige hade en lång tradition av att vara utrikespolitiskt aktiv samt hade betydande erfarenheter från fredsbevarande verksamhet. Det framhölls då som centralt att ha ett fortsatt aktivt engagemang i Bosnien-Hercegovina för att kunna ha säkerhetspolitisk stabilitet i Europa. Utskottet beskrev att behovet av fortsatt militär närvaro bestod för att fredsprocessen skulle kunna föras framåt och krigsförbrytare kunna ställas inför rätta.⁴⁰ "Sverige tar därmed även fortsatt sin andel av ansvaret för fredssträngningarna i f.d. Jugoslavien."⁴¹ framhävde utskottet samtidigt som man beskrev hur de enskilda förbanden i Bosnien-Hercegovina kunde få ökade inslag av lokala agerande. Detta för att kunna skydda återvändande flyktingar och möjliggöra för uppbyggnad av lokala strukturer. Utskottet var slutligen av uppfattningen att det svenska deltagandet i IFOR-insatsen understrukt Partnerskap för fred-samarbetets (PFF) stora värde och betydelse.⁴²

---

³⁶ Bet. 1992/93:UU35. *Svenskt deltagande i av FN:s säkerhetsråd beslutade insatser för säkerställande av fred i f.d. Jugoslavien*, under rubrik 3. Utskottets övervägande.

³⁷ Bet. 1994/95:UU21. *Situationen i f.d. Jugoslavien samt Albanien*.

³⁸ Ibid., under rubrik Bakgrund.

³⁹ Bet. 1994/95:UU21.

⁴⁰ Bet. 1996/97:UU5. *Svenskt deltagande i fredsstyrka efter IFOR i Bosnien-Hercegovina*.

⁴¹ Ibid., under rubrik 3. Utskottets övervägande.

⁴² Ibid.

Uttryck som kan kopplas till en identitet som humanitär aktör var framträdande under 1992, likväl som en militär aktör. Uttalandena som görs poängterar det svenska arbetet som tidigare gjorts och fortfarande pågick för de mänskliga rättigheterna. Utskottet konstaterar att brott begicks mot civilbefolkningen vilket var överträdelser mot den humanitära rätten och krigets lagar. Sverige framträdde då verka för att det skulle finnas förutsättningar för att krigsförbrytare kunde ställas inför rätta. I enlighet med det konstruerade analysverktyget går dessa uttalanden i linje med uttryck om att vara en humanitär aktör. Detta i avseende på hur yttranden görs angående kvinnors utsatthet, brotten mot civilbefolkningen och överträdelser av den humanitära rätten. Det engagemang man avsåg delta i motiveras fortsättningsvis utifrån humanitära ståndpunkter då den svenska styrkan beskrivs vara nere för att säkerställa fred, skydda civilbefolkningen och genom observatörer, medling och parternas medgivande agera för att kunna lösa konflikten. Samtidigt framkommer det väsentliga i att styrkan skulle förses med tyngre vapen och bättre utrustning. Bortsett från skydd av civilbefolkningen och självförsvar skulle våld även kunna användas om brott mot överenskommelser eller kränkning av fredade områden skedde. Dessa uttalanden ligger mer i linje med att agera som en militär aktör.

Genom betänkandet 1994 går uttalanden i riktning som kan tydas altruistiska i form av att man beskriver återuppbyggnadsarbetet som prioritet och att Sverige hade en viktig roll i det förberedande arbetet för det. Att göra det för befolkningens skull går väl i linje med att vara en aktör som arbetar för humanitära åstadkommande, fred och förebyggande av lidande. Att även lägga vikt i hur en varaktig fred enbart kunde åstadkommas genom förhandlingar är även det uttalanden som kan tolkas gå i samma riktning.

Under 1996 framkommer uttryck, likt 1992, angående hur krigsförbrytarna skulle ställas inför rätta samt hur Sverige strävade efter att ge effektiva bidrag för en välfungerande europeisk krisförmåga. Uttalandena från utrikesutskottet kan även tolkas till att Sverige, som en humanitär aktör, innehade en betydande roll när flyktingar återvände samt tog ansvar för att fred och stabilitet ska kunna uppnås. Slutligen görs uttalanden om att engagemanget bidragit till säkerhetspolitisk stabilitet i Europa och deltagandet i IFOR hade understrukt PFF-samarbetets stora värde. I

enlighet med det konstruerade analysverktyget anses dessa två uttalanden gå mer i linje med uttryck som en militär aktör.

3.3 Tidsperiod 1998-2002

Under 1998-2002 var Sverige aktiv i SFOR-insatsen i Bosnien-Hercegovina samt ISAF-insatsen i Afghanistan.⁴³ Under denna tidsperiod gavs fem betänkanden ut i anknytning till de internationella engagemangen varav fyra stycken syftade till SFOR och ett till ISAF.

3.3.1 Bosnien-Hercegovina

Under 1998 analyserades två betänkanden varpå det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet inledningsvis uttryckte att det svenska engagemanget på Balkan hade varit långvarigt och tagit sig uttryck i såväl SFOR-insatsen som dess föregångare IFOR och UNPROFOR. Sverige beskrevs ha gett betydande humanitärt stöd för återuppbyggnad av de krigsdrabbade länderna samt flyktingåtervändande. Utskottet uttryckte hur Sverige, i förhållande till landets storlek, axlat sin del av ansvaret. Utskottet underströk även vikten av svenskt deltagande i denna fredsfrämjande verksamhet då det bidrog till att Sverige såväl uppfyllde sin moraliska skyldighet angående främjande av internationell fred och säkerhet som stärkte sin egen säkerhet.⁴⁴

Betänkandet efter framhöll hur Sveriges säkerhet förutsatte aktivt deltagande i konflikthantering och fredsfrämjande insatser. SFOR-insatsen beskrevs vara en väl integrerad del i denna politik och utskottet uttryckte att Sverige tagit sitt ansvar genom deltagandet. Utskottet framhöll betydelsen av civila komponenter i fredsfrämjande insatser vilket blivit tydligt i Bosnien-Hercegovina. Utskottet nämnde även hur det svenska stödet syftat till institutionsuppbyggnad, demokratiinsatser samt kvinnors möjlighet till att kunna engagera sig politiskt. Slutligen beskrevs Sverige dra viktiga erfarenheter angående samordning av civila och militära resurser.⁴⁵

---

⁴³ Försvarsmakten. IFOR/SFOR– Bosnien; Försvarsmakten. Afghanistan–ISAF. *Försvarsmakten*. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/mer-historia/avslutade-truppinsatser/afghanistan-isaf/> (Hämtad 2021.12.23).

⁴⁴ Bet. 1998/99:UFöU2. *Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo*, s.9–11.

⁴⁵ Bet. 1998/99:UFöU1. *Sveriges säkerhetspolitik*, s.13-15, 30-31.

År 2000 konstaterade utskottet att den militära delen av fredsavtalet i och med SFOR-insatsen i stort var uppfyllt vilket bidrog till att man drog ned på storleken av styrkan. Utskottet framhöll samtidigt att det aktiva engagemanget i PFF gynnade Sverige då det "...bidrar till att stärka vår förmåga att engagera oss i internationella insatser."⁴⁶ Genom att delta i den Natoleda SFOR-insatsen som partnerland reglerades insyn och inflytande. Däremot gav det svenska EU-medlemskapet möjlighet till inflytande över EU-beslut och således ställningstagande vad gällde relationen mellan EU och NATO. Utskottet menade då att den rådande ordningen tillfredsställde svenska intressen. Utskottet framhöll även hur SFOR-styrkan blivit alltmer aktiv angående att söka upp, gripa och åtala krigsförbrytare. Denna verksamhet beskrevs som en viktig del i försoningsprocessen.⁴⁷

Under slutet av tidsperioden beskrev utskottet hur man såg positivt på det som skett inom FN, EU och OSSE vad gällde att utveckla förmågan att förebygga väpnade konflikter och stärka kapaciteten för civila krishanteringsinsatser. Utskottet betonade hur tyngdpunkten i politik och folkrätt hade förflyttats till demokratiska fri- och rättigheter samt mänskliga rättigheter istället för suveränitet och nationell säkerhet. Denna utveckling uttryckte utskottet sitt stöd för och beskrev samtidigt hur Sverige hade en lång tradition av att engagera sig i internationellt samarbete och fredsfrämjande insatser.⁴⁸ Slutligen framhävde utskottet att engagemanget i Bosnien-Hercegovina inte enbart syftade till humanitärt arbete utan även var av säkerhetspolitiskt egenintresse:

Utskottet konstaterar att det råder bred politisk enighet om att Sverige som solidarisk aktör i det internationella samarbetet– och även av säkerhetspolitiskt egenintresse– måste ta sitt ansvar för att stärka den internationella förmågan till krishantering.⁴⁹

---

⁴⁶ Bet. 2000/01:UU4. *En säkerhetsordning för 2000-talet*, s.184.

⁴⁷ *Ibid.*, s.165, 171, 184–185.

⁴⁸ Bet. 2002/03:UU5. *Internationella freds- och hjälpinsatser*, s.11-13.

⁴⁹ *Ibid.*, s.12.

Under 1998 framträder uttryck som kan kopplas till en humanitär såväl som militär aktör. Det svenska engagemanget motiveras utifrån humanitära ståndpunkter och då bland annat i hur bidrag gavs till återuppbyggnad av det krigsdrabbade landet samt för hantering av flyktingsituationen. Utskottet beskriver hur Sverige gav omfattade stöd för demokratiinsatser och institutionsuppbyggnad varav insatser för att stärka kvinnors möjlighet till att engagera sig politisk betonades extra. Samtidigt framkommer det i uttalandena hur Sverige, genom att engagera sig i insatserna i Bosnien-Hercegovina, stärkte sin egen säkerhet och roll som internationell aktör. Att axla sitt ansvar och beskriva det som att Sverige hade en moralisk skyldighet att uppfylla sin del av en gemensam börda påvisar hur det inte enbart handlade om osjälviska handlingar utan också nytta för Sverige.

Även om de lokala behoven inte minskade uttrycker utskottet 2000 hur den svenska militära delen av fredsavtalet var uppfyllt vilket medförde att SFOR-styrkan minskade. Det svenska deltagandet syftade då alltmer till att arbeta med civil-militär koordinering. Dessa uttryck går i linje med motiveringen om att Sverige var där som en humanitär aktör, men är samtidigt intressant ur ett annat perspektiv. Man betonar hur det militära arbetet var fullbordat, samtidigt som man vid ett senare skede framhåller hur den internationella militära styrkan blivit mer aktiv när det kommer till uppsökande och gripande av åtalade krigsförbrytare. Även om det beskrivs vara en viktig del av försoningsprocessen och kan tolkas vara för civilbefolkningens skull ligger det närmare agerande för en militär aktör sett till analysverktyget. Även hur relationen till NATO diskuteras angående att den rådande ordningen tillgodosåg svenska intressen är aspekter som mer går i linje med att se nyttan ifrån ett militärt aktörsperspektiv.

Under slutet av tidsperioden går uttalanden i linje med en identitet som humanitär aktör angående hur utskottet ger positiva uttryck i sina beskrivningar att förstärka resurser som avsattes för krishantering och konfliktförebyggande arbete. Även hur man gav stöd till tyngpunktsförändringen som skett i att mer fokus lagts på mänskliga rättigheter går i linje med uttryck för att vara en humanitär aktör. Däremot synliggörs det utifrån citatet i det sista betänkandet hur internationellt samarbete och fredsfrämjande insatser inte enbart görs som en osjälvisk handling utan sker på grund

av ett säkerhetspolitiskt egenintresse. Detta pekar mer på att det även fanns strategisk nytta för Sverige att delta i insatsen.

3.3.2 Afghanistan

Betänkandet i anknytning till ISAF-insatsen gavs ut 2002 då insatsen pågått i cirka ett år. Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet framhöll då att Sverige, i samverkan med andra stater, solidariskt skulle bidra till ökad säkerhet samt en fredlig utveckling i världen. Följande beskrev utskottet att samverkan "...därigenom bidragande till ökad säkerhet i omvärlden och för oss själva."⁵⁰. Enligt utskottet var säkerhet och stabilitet i landet en förutsättning för att ett effektivt arbete för långsiktig återuppbyggnad och humanitärt bistånd skulle kunna genomföras. I samma uttalande uppmärksammade utskottet att Sverige var en betydande biståndsgivare för Afghanistan och bedömningen var att detta skulle vara nödvändigt i landet under en överskådlig framtid. Utskottet uttryckte med tillfredsställelse att det rådde enighet i den svenska riksdagen angående deltagande i engagemanget. Detta på grund av att det syftade till att främja fred och säkerhet.⁵¹

Likt Bosnien-Hercegovina 1998 framträder element i uttrycken under 2002 som tyder på en humanitär aktör, likväl som en militär aktör. Å ena sidan framförs uttalanden som beskriver en humanitär aktör angående hur biståndet för rehabilitering och återuppbyggnad var av stor vikt samt skulle vara i en överskådlig framtid. Å andra sidan framkom det att insatserna som skedde i samverkan med andra stater även bidrog till ökad säkerhet för Sverige. Det kan tolkas till att även Sverige, med sitt engagemang i Afghanistan, hade vinning i deltagandet.

3.4 Förmånstagare utanför det formella allianssystemet

I artikeln "Kontinentaldrift i svensk säkerhetspolitik efter 2001" diskuterade Wilhelm Agrell Sveriges säkerhetspolitiska roll, och detta i anknytning till situationen efter 11 septemberattackerna i USA 2001. Författaren menade att det i Sverige inte skedde några omedelbara förändringar säkerhetspolitiskt efter terrordåden då Sverige mer

---

⁵⁰ Bet. 2002/03:UFÖU1. *Fortsatt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan*, s.11.

⁵¹ *Ibid.*, s.11-13.

betraktade sig som en åskådare. Agrell menade att den internationella terrorismen 2001-2010 utgjorde ett stort problem för andra, men inte direkt berörde svenska mål. En gradvis förändring skedde däremot säkerhetspolitiskt i Sverige angående självbild och omvärldsuppfattning. Detta beskrevs vara på grund av indirekta effekter från den internationella politiken och konfliktmönster.⁵²

Agrell beskrev året därpå hur Sverige år 2001 fortfarande var formellt alliansfritt men i behov av amerikanska säkerhetsgarantier vilket främst grundade sig i teknologiska och geostrategiska faktorer. Författaren menade att Sveriges egenskap av att ha varit, och var, en potentiell förmånstagare utanför det formella allianssystemet bidrog till att man från svenskt håll behövde göra en symbolisk markering. Att betala tillbaka och från start engagera sig i den militära insatsen i Afghanistan bidrog till att Sveriges engagemang, när insatsen gick från att vara en interimistisk fredsoperation under FN-mandat till att bli en Natoledd operation, utvidgades i såväl numerärer som ansvar.⁵³

3.5 Tidsperiod 2004-2008

Under 2004-2008 engagerade sig Sverige i Bosnien-Hercegovina genom EUFOR Althea samt ISAF-insatsen i Afghanistan.⁵⁴ Under denna tidsperiod gavs nio betänkanden ut i anknytning till de internationella engagemangen varpå fyra stycken syftade till EUFOR Althea och fem till ISAF.

3.5.1 Bosnien-Hercegovina

Under 2004 konstaterade utskottet inledningsvis att det skett en positiv utveckling i landet med framgångsrikt flyktingåtervändande, ökande stabilitet och samhällsbyggande samtidigt som landet närmat sig EU. Det svenska bidraget till krishanteringsoperationen framhölls ha varit, och var, av stor vikt då omfattande övergrepp mot de mänskliga rättigheterna hade begåtts. Stabilitet och säkerhet i Bosnien-Hercegovina beskrevs vara av stor betydelse för hela Europa men

---

⁵² Wilhelm Agrell. "Kontinentaldrift i svensk säkerhetspolitik efter 2001." *Internasjonal politikk*. Vol.70(1), 2012, s.105, 107, 112.

⁵³ Agrell, Wilhelm. *Ett krig här och nu – Sveriges väg till väpnad konflikt i Afghanistan*. Stockholm: Atlantis, 2013, s.84-85, 109, 120-121.

⁵⁴ Försvarsmakten. Afghanistan– ISAF; Försvarsmakten. Bosnien-Hercegovina– EUFOR. *Försvarsmakten*. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/forsvarsmakten-utomlands/avslutade-internationella-insatser/bosnien-hercegovina-eufor/> (Hämtad 2021.12.23).

förutsättningen för svensk medverkan var att insatsen vilade på folkrättslig grund. Utskottet framhöll att Sverige genom engagemanget i Bosnien-Hercegovina visat prov på ett starkt engagemang för konfliktförebyggande verksamhet och hantering av konflikter.⁵⁵

Utrikesutskottet beskrev i nästa betänkande hur Sveriges starka engagemang i Bosnien-Hercegovina syftade till att främja regional stabilitet samt integration till EU och NATO. Etniska motsättningar, korruption och organiserad brottslighet beskrevs dock fortsatt utgöra ett hot för skapandet av en fungerande statsbildning. Detta var anledningen till att internationell närvaro fortsatt skulle vara nödvändigt i landet. Likt ovanstående betänkande framhölls även att stabilitet i Bosnien-Hercegovina var av stor betydelse för hela i Europa.⁵⁶

År 2006 framgick det i utrikesutskottets ställningstagande att det inte längre fanns något medgivande från riksdagen att en svensk väpnad styrka skulle få agera inom ramen för EUFOR Althea. Utskottet ansåg då att Sverige borde manifesteras ett fortsatt starkt engagemang för säkerhet och stabilitet i området, men att detta vid behov skulle ske genom KFOR-styrkan som engagerade sig i Kosovo vid tiden. Utskottet menade att detta var den möjlighet svensk trupp hade till att understödja Operation Althea om situationen i Bosnien-Hercegovina skulle försämrats.⁵⁷

2008 konstaterade avslutningsvis utrikesutskottet att stabiliserings- och associeringsavtalen utgjort en central del av EU:s politik. Avtalet med Bosnien-Hercegovina ansåg utskottet skapat ramar och förutsättningar för att arbete med att åstadkomma fred och stabilitet likväl som en positiv ekonomisk, kulturell och social utveckling i landet skulle kunna ske. Avtalet beskrevs stödja en hållbar och fortsatt utveckling för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat. Utskottet ansåg även att överenskommelsen i och med stabiliserings- och associeringsavtalet sände viktiga signaler till andra länder på västra Balkan om medlemsstaternas fortsatta engagemang

---

⁵⁵ Bet. 2004/05:UFöU1. *Operation Althea*, s.8-10.

⁵⁶ Bet. 2004/05:UU10. *Verksamheten i Europeiska unionen 2004*, s.49-55.

⁵⁷ Bet. 2006/07:UU7. *Den svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU-ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina*, s. 7-8.

i regionen.⁵⁸

Inledningsvis framkommer uttryck under tidsperioden som kan kopplas till ett engagemang med humanitära grunder. Återkommande är då hur denna krishanteringsoperation var av stor vikt på grund av att övergrepp begicks mot de mänskliga rättigheterna. Att Sverige deltog för att kunna förhindra en upprepning av etniska sammandrabbningar med humanitära konsekvenser som följd framhävs även det och går i linje med en identitet som humanitär aktör. Däremot framkommer frekvent uttryck för hur säkerhet i Bosnien-Hercegovina var av stor betydelse för stabiliteten i hela Europa vilket mer kan tolkas i riktning mot en självisk handling och således en militär aktör. Uttalanden under 2006 framhäver hur en svensk väpnad styrka inte längre ansågs nödvändig i Bosnien-Hercegovina men att Sverige fortsatt borde ha ett starkt engagemang för säkerhet och stabilitet i området. Detta skulle kunna tolkas uttrycka en identitet som humanitär aktör då man så snabbt som möjligt drog tillbaka sina väpnade trupper. Eftersom däremot inga ytterligare utsvängningar gjordes är det svårt att koppla uttalandena till rollen som humanitär eller militär aktör. I enlighet med det konstruerade analysverktyget framhäver avslutningsvis narrativet under slutet av tidsperioden hur uttryck om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat går i linje med identiteten om att vara en humanitär aktör.

3.5.2 Afghanistan

Tre betänkande gavs ut under 2004 varpå det inledande betänkandet behandlade ISAF-insatsen och relationen till USA. De framhävde i detta hur relationen till USA var av central betydelse för utvecklingen av den europeiska säkerhetspolitiken och att Sverige, EU samt USA delade grundläggande demokratiska värden. Detta poängteras vara positivt då en stark transatlantisk länk beskrevs ligga i såväl USA:s som Europas intresse.⁵⁹

Likt ovanstående uttalande framhävdes det i andra betänkandet hur Sverige och EU delade grundläggande demokratiska värden med USA vilket bidrog till att de såg

---

⁵⁸ Bet. 2008/09:UU12. *Stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Bosnien och Hercegovina, å andra sidan*, s.8.

⁵⁹ Bet. 2004/05:UFöU2. *Sveriges säkerhetspolitik*, s.45, 61.

positivt på ansträngningarna som gjordes inom demokratifrämjande, kampen mot fattigdom och medling i konflikter. Utskottet konstaterade att en fortsatt stark transatlantisk länk var av grundläggande betydelse för Sverige samt Europas stabilitet och säkerhet. De betonade även att Sverige, utifrån sina förutsättningar, lämnade viktiga bidrag till Afghanistan, såväl civilt som militärt, för att främja demokratisk utveckling.⁶⁰

I det tredje betänkandet diskuterade utskottet risken för att förväxling skulle ske med personal som arbetade i stridande förband respektive med humanitära insatser. Förväxlingen berörde ISAF-insatsen som Sverige ingick i, samt den USA-ledda koalitionen Operation Enduring Freedom (OEF) som bekämpade al-Quida och talibanerna. Utskottet menade att det då var önskvärt att så långt som möjligt klargöra gränserna mellan förband som hade stridande uppgifter samt de som hade till uppgift att skydda humanitära insatser.⁶¹

2006 konstaterade utskottet att militära och civila insatser fortsatt skulle vara nödvändiga för att utvecklingen för fred, demokrati och fungerande demokratiska strukturer skulle kunna stödjas. Utskottet poängterade då att Sverige haft ett omfattande och långvarigt biståndsarrangemang med Afghanistan och de överordnade målen med detta beskrevs vara "...långsiktig fattigdomsbekämpning och stärkande av demokrati, rättsstat, mänskliga rättigheter samt jämställdhet."⁶² Det svenska bidraget menade utskottet således skulle bidra till att en legitim, uthållig och effektiv statsstruktur kunde etableras.⁶³

Utskottet framhöll att våld fick användas i självförsvar, men även utöver traditionellt självförsvar vid exempelvis skydd av civila. Utskottet betonade vid flera tillfällen distinktionen mellan insatserna OEF och ISAF angående hur de verkade under separata mandat och hade olika huvuduppgifter. I detta beskrevs då ansvarsfördelningen i hur ISAF-insatsen hade, och fortsatt skulle ha, som

---

⁶⁰ Bet. 2004/05:UU10. *Verksamheten i Europeiska unionen 2004*, s.58-59.

⁶¹ Bet. 2004/05:UU9. *Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m.*, s.38-39.

⁶² Bet. 2006/07:UFöU3. *Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan*, s.9.

⁶³ *Ibid.*, s.8-11.

huvuduppgift att genomföra de stabiliserings- och säkerhetsinsatser som behövdes inom operationsområdet. Detta för att den afghaniska regeringen skulle kunna upprätthålla säkerheten. Utskottet fastlade samtidigt att särskilda riktlinjer mot människohandel var viktigt under insatsen och utbildningen svensk personal erhöll angående kvinnors roll var av stor betydelse i arbetet med fred och säkerhet i de konfliktdrabbade områdena. Slutligen framhöll utskottet att Sverige, i och med ledningsansvaret för den regionala enheten i Mazar-e-Sharif, fått större ansvar för säkerhet och återuppbyggnad.⁶⁴

2008 konstaterade utskottet i betänkandet att det politiska, ekonomiska och säkerhetsmässiga läget i Afghanistan gav skäl till oro. Korruptionen beskrevs som tilltagande, det rådde en bristande politisk vilja för professionalism och hederlighet i utnämningsspolitiken och rättsväsendet var svagt eller obefintligt. I detta poängterade utskottet hur den försämrade säkerhetssituationen påverkade afghanernas tillgång till hälsovård och skolgång samt drabbade redan svårt utsatta kvinnor och barn. Utskottet underströk då betydelsen av att den svenska insatsen hade tillgång till kvalificerade sjukvårdsresurser och framhöll i koppling till det försämrade säkerhetsläget att positiva trender och tendenser med insatsen, sett till längre perspektiv, kunnat urskiljas.⁶⁵

Fortsättningsvis framhävde utskottet att alla nödvändiga medel fick användas för att den svenska styrkan skulle kunna fullgöra sina uppgifter varpå resonemang fördes om hur viktigt det var att resurser kunde tillföras den svenska insatsen vid behov. Utskottet betonade att de komplexa problem och utmaningar den afghanska regeringen och folket stod inför behövde lösas på politisk väg varpå utskottet poängterade att civila engagemang var önskvärda. Däremot hade det humanitära läget i landet förvärrats ytterligare samt påverkat de humanitära organisationernas möjlighet till att verka i landet då regeringsfientliga grupper angripit hjälporganisationer. Att det civila engagemanget skulle tillta beskrevs då vara av stor vikt för att en balans mellan militärt och civilt skulle kunna skapas.⁶⁶

---

⁶⁴ Bet. 2006/07:UFöU3, s.11-17.

⁶⁵ Bet. 2008/09:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)*, s.8-10.

⁶⁶ *Ibid.*, s.10-12.

Likt tidigare under tidsperioden framhävde utskottet i det sista betänkandet distinktionen som behövde göras mellan insatserna OEF och ISAF samtidigt som man framhöll att en fortsatt koordinering mellan dem skulle ske. Utskottet konstaterade att det stora antal civila dödsoffer som krävts i samband med insatser var oacceptabla då det riskerade urholka legitimiteten för insatserna. Slutligen framförde utskottet att situationen i Afghanistan utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet varpå de humanitära konsekvenserna som skulle höra till ett politiskt sammanbrott hade blivit omfattande. Därigenom var det utskottets uppfattning att det internationella samfundet, inklusive Sverige, bistod och stödde afghanska regeringen med rådgivning och utbildningsinsatser för att demokrati och mänskliga rättigheter skulle kunna upprätthållas.⁶⁷

När betänkanden i anknytning till Afghanistan 2004 analyseras framträder relationen med USA och EU som viktiga punkter i samarbetet. Å ena sidan går det tolka uttrycken i anknytning till att vara en humanitär aktör och då att man tillsammans vill främja demokratisk utveckling och kunna bekämpa fattigdom. Å andra sidan följs dessa uttalanden om att relationen, och en stark transatlantisk länk, är viktig för Sveriges och Europas stabilitet och säkerhet. Dessa uttryck går mer i linje med att vara en militär aktör då engagemanget bidrar till goda relationer vilket är något som gynnar Sverige i längden. Bortsett från detta uttrycks oro över att förväxling skulle kunna ske mellan OEF och ISAF. I dessa uttryck blir det märkbart att Sverige inte vill beblanda sig med verksamhet som syftar till att bekämpa talibanerna utan istället associera sig som humanitär aktör.

Under 2006 motiveras engagemanget alltmer av humanitära skäl. Detta uttrycktes bland annat i hur Sveriges långvariga biståndsarrangemang med Afghanistan syftade till att stärka demokratin, rättsstaten och mänskliga rättigheter samt bekämpa fattigdomen i landet. När utskottet vidare framhäver arbetet mot människohandel samt motiverar den ökade våldsanvändningen med skydd för civila överensstämmer även de med uttryck för att vara en humanitär aktör.

---

⁶⁷ Bet. 2008/09:UFöU1, s.12-15.

Även under 2008 speglar stora delar av narrativet en identitet som beskriver en humanitär aktör. Detta skulle kunna påstås i att det frekvent framkommer hur svenska styrkor är i Afghanistan för att stödja och utbilda den afghanska regeringen för att fred skulle kunna uppstå. Även det fokus som framhävs angående kvinnor och barn går i linje med det konstruerade analysverktyget och då angående utsatthet och förbyggande av lidande. Vidare kan uttalanden om hur man måste fortsätta arbeta för rådgivning och utbildning samt tillföra fler civila insatser även när våldet från regeringsfientliga grupper ökat, visa hur viktigt det är att bidra som en humanitär aktör. När man slutligen analyserar uttrycket om att svenska styrkor utifrån FN:s mandat fick använda alla nödvändiga medel för att fullgöra sina uppgifter kan det mer anses spegla uttryck för en militär aktör.

3.6 Tidsperiod 2010-2014

Under 2010-2014 engagerade sig Sverige i Bosnien-Hercegovina genom EUFOR Althea samt i Afghanistan genom ISAF-insatsen som pågick fram till 2014 då RSM-insatsen tog vid.⁶⁸ Under denna tidsperiod gavs tre betänkanden ut i anknytning till engagemanget i Afghanistan. Inga betänkanden i anknytning till Bosnien-Hercegovinainsatsen fanns däremot att tillgå under tidsperioden.

3.6.1 Afghanistan

Inledningsvis konstaterade utskottet att den humanitära situationen i Afghanistan hade försämrats under 2010. Detta hade skett till följd av ökade stridigheter samt naturkatastrofer varpå kvinnor och barn varit mest utsatta. Utskottet beskrev hur de med oro följde utvecklingen angående överträdelser av de mänskliga rättigheterna och konstaterade att Sverige fortsatt skulle vara en aktiv partner i fredssträngningarna. Utskottet noterade även att en ny militär strategi godkänts av ISAF-länderna vilken syftade till att påskynda utbildningen av afghanska säkerhetsstyrkor samt förbättra skyddet för civilbefolkningen.⁶⁹ Fortsättningsvis välkomnade utskottet att svenska

---

⁶⁸ Försvarsmakten. Bosnien-Hercegovina– EUFOR; Försvarsmakten. Afghanistan– RSM. Försvarsmakten. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/forsvarsmakten-utomlands/avslutade-internationella-insatser/afghanistan-rsm/> (Hämtad 2021.12.23).

⁶⁹ Bet. 2010/11:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)*, s.8-11.

insatser skulle syfta till att utbilda och stödja Afghanistans armé, polis samt andra rätts- och säkerhetsorgan. Utskottet lade även stor vikt i säkerheten för svensk personal och i detta underströks betydelsen av att den svenska styrkan hade tillgång till kvalificerade sjukvårdsresurser. Samtidigt framkom det i uttalandet att ”Utskottet välkomnar vidare Försvarmaktens avsikt att under 2011 förstärka med taktiska obemannade luftfarkoster, s.k. TUAV, i det svenska förbandet i Afghanistan.”⁷⁰ Slutligen konstaterades det att Sverige fortsatt skulle förstärka de civila satsningarna i norra Afghanistan och engagemanget beskrevs som långsiktigt och starkt.⁷¹

År 2012 framförde utskottet likt tidigare att det svenska engagemanget i Afghanistan var långsiktigt och även fortsättningsvis skulle verka aktivt för utveckling, stabilitet, fred, försoning och respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Samtidigt konstaterade de att den internationella säkerhetsstyrkans närvaro hade bidragit till att en utveckling skett då Afghanistan tagit ökat ansvar för en förbättrad säkerhet i landet. Vidare beskrev utskottet hur det svenska engagemanget skulle få ett ökat civilt fokus medan den svenska militära närvaron skulle minskas. En förändring skedde succesivt i hur stridande trupper då blev stödjande säkerhetsinsatser. Den övergång som skett till en civil svensk ledning för de samlade insatserna i norra Afghanistan beskrevs vara av stor betydelse för att signalera en starkare betoning på långsiktigt utvecklingssamarbete och civila insatser. Utskottet betonade att jämställdhetsfrågor och kvinnors rättigheter i ISAF:s verksamhet var centralt och välkomnade Sveriges driv i frågan under Natotoppmötet våren 2012. Slutligen välkomnade utskottet att en fördjupad militär samverkan skulle etableras mellan Sverige, Norge, Finland och Lettland.⁷²

Utskottet gjorde uttalanden under 2014 i förhållande till Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM. Här framhöll de hur Sverige skulle delta i den icke-stridande insatsen för rådgivning, utbildning och stöd samt att våldsanvändningen var begränsad till styrkans egenskydd. Utskottet menade att Sverige redan bidragit till det internationella samfundets ansträngningar genom såväl militära bidrag som

---

⁷⁰ Bet. 2010/11:UFöU1, s.12.

⁷¹ Ibid., s.11-13.

⁷² Bet. 2012/13:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)*, s.9-11.

humanitära bistånd och polisinsatser. Utskottet poängterade hur Sverige genom FN, EU och det bilaterala biståndet fortsatt skulle ha ett aktivt engagemang för fred, försoning, utveckling och stabilitet i Afghanistan. Detta med betoning på flickors och kvinnors fri- och rättigheter. Vidare konstaterade utskottet att när afghanska myndigheter tog över ansvaret för säkerheten blev de civila insatserna allt viktigare. Slutligen konstaterade utskottet att lärdomar från ISAF-insatsen skulle dras angående civil-militär samverkan, effekter för svensk kompetens och förmåga samt resultat på samhällslig nivå i mottagarlandet.⁷³

Narrativet under 2010 kan anses tyda på att en identitet som humanitär aktör framkommer. Indikatorer som kan bidra till dessa slutsatser är när oro uttrycktes angående kvinnors och barns utsatta situation samt de överträdelser som skedde mot de mänskliga rättigheterna i landet. Även när utskottet framhäver hur Sverige skulle förstärka de civila satsningarna i norr och att den nya militära strategin syftade till att förbättra skyddet för civilbefolkningen kan visa på indikatorer som går i linje med en humanitär aktör. Ett uttalande som däremot skiljer sig från detta identitetsuttryck är när utskottet välkomnade förstärkningen av taktiska obemannade luftfarkoster. Att inte vidare beskriva varför man vill förstärka med TUAV:s ger anledning att tro att det inte är för humanitära skäl utan för egen nytta. Detta då det kan tolkas som en aggression av motståndaren eftersom de inte vet i vilket syfte farkosten används. I anknytning till det konstruerade analysverktyget pekar detta uttryck på en indikator som militär aktör.

I syn på vad som uttrycks 2012 ges fortsättningsvis indikatorer på en humanitär aktör i hur de svenska styrkorna skulle verka för kvinnors rättigheter, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Att utskottet framhäver hur övergången till en civil ledning signalerar hur Sveriges samlade insatser indikerar ett långsiktigt utvecklingssamarbete med civilt fokus går även i linje med detta. Något som däremot är värt att betona är hur relationen till andra bidragsländer och en fördjupad militär samverkan framhävs samt hur stridande trupper succesivt skulle förändras till att bli stödjande säkerhetsinsatser. Tidigare år har det beskrivits hur stridande trupper och OEF skulle

---

⁷³ Bet. 2014/15:UFöU2. *Svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan*, s. 8-12.

skiljas från de humanitära trupperna och ISAF. Att däremot uttrycka hur stridande trupper blir stödjande säkerhetsinsatser kan då tolkas till att svenska trupper inom ISAF tidigare också tillhört stridande förband. Denna del av narrativet kan finna bevis för att identiteten som militär aktör även den är av framträdande i sammanhanget.

När avslutningsvis betänkanden under 2014 analyseras kan narrativet kring RSM-insatsen sägas spegla en humanitär aktör och då i hur än mer betoning skulle ligga på kvinnors och flickors fri- och rättigheter samt hur Sverige skulle bidra till den icke-stridande insatsen med rådgivning och utbildning. När erfarenheter från ISAF diskuteras var det i sammanhang med hur Sverige dragit lärdom inför framtida engagemang angående bland annat svensk kompetens och förmåga. När erfarenheter om den egna kapaciteten och militära stridskrafter förs fram på tal kan det enligt analysverktyget sägas visa uttryck för en identitet som militär aktör.

3.7 Tidsperiod 2016- 2020

Under 2016-2020 engagerade sig Sverige i insatsen RSM i Afghanistan samt EUFOR Althea i Bosnien-Hercegovina.⁷⁴ Under denna tidsperiod gavs tre betänkanden ut i anknytning till RSM, men inga i samband med EUFOR Althea.

3.7.1 Afghanistan

Under 2016 betonade det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hur fred och försoning, utveckling samt ökad respekt för mänskliga rättigheter var av stor vikt då den utdragna väpnade konflikten i landet hade förvärrats i omfattning och intensitet det senaste året. Utskottet bedömde att det internationella samfundet, inklusive Sverige, fortsatt skulle bistå och stödja den afghanska regeringen med internationell militär utbildning samt rådgivning till de afghanska säkerhetsstyrkorna. På grund av att den svenska personalen riskerades utsättas för väpnat våld beskrevs de få hantera situationer som gick utöver självförsvar. Utskottet framhöll då att det fanns risk för att det svenska bidraget kunde få svårigheter med att lösa sitt uppdrag varpå en tillfällig förstärkning kunde sättas in.⁷⁵

---

⁷⁴ Försvarsmakten. Afghanistan– RSM.

⁷⁵ Bet. 2016/17:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support mission i Afghanistan*, s.8-12.

Vidare underströk utskottet värdet i att analysera och utvärdera effekterna av det svenska bidraget för att kunna dra lärdom inför framtida internationella insatser. Utskottet noterade att slutsatser dragna efter ISAF-engagemanget sammantaget framgick vara mer positiva än negativa angående utvecklingen av den samlade militära förmågan. Såväl enskilda soldater, officerare och Försvarsmakten som helhet hade utvecklats och fått erfarenheter genom att verka i en skarp och komplex miljö. Utskottet gav även uttryck för att Afghanistan var ett av de länder som fått mest svenskt utvecklingsbistånd. Fokus framhävdes då vara demokrati, mänskliga rättigheter, utbildning och sysselsättning, jämställdhet landsbygdsutveckling och ökad ekonomisk integration. Återigen poängterades Sveriges drivande kraft i frågan om kvinnor, fred och säkerhet i samband med planeringen av RSM och även det betydande ansvar det innebar att ha svensk väpnad trupp på uppdrag i annat land.⁷⁶

För att fortsättningsvis se till 2018 konstaterade utskottet att den väpnade konflikten i landet ökat i intensitet och omfattning trots ökade fredsanstängningar. Attacker mot biståndsorganisationer och internationella organisationer hade ökat men behovet av ett svenskt bidrag till RSM var fortsatt nödvändig. Sverige var vid tiden den sjätte största bilaterala biståndsgivaren och det militära bidraget var en del av Sveriges långsiktiga och breda engagemang för att stabilitet skulle kunna uppnås i Afghanistan. Utskottet uttryckte att det svenska bidraget för att stödja utvecklingen av de afghanska säkerhetsstrukturerna främst skulle innefatta rådgivare. Likt tidigare framhävdes även den folkrättsliga grunden för insatsen angående att det var en icke-stridande insats för utbildning och rådgivning av de afghanska säkerhetsstyrkorna. Våldsanvändningen var således begränsad till styrkans egenskydd. Slutligen konstaterade utskottet att målformuleringar för den svenska insatsen behövde tydliggöras för att de uppsatta målen skulle kunna följas upp på samt för att Sverige skulle kunna dra lärdomar av deltagandet i den internationella insatsen.⁷⁷

Avslutningsvis framkom det i utskottets ställningstagande 2020 att Sverige, i händelse

---

⁷⁶ Bet. 2016/17:UFöU1, s.9-12.

⁷⁷ Bet. 2018/19:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support mission i Afghanistan*, s.7-10.

av att USA skulle lämna Afghanistan, behövde ta ställning till hur förändringen skulle påverka Sveriges möjligheter till att kunna genomföra sitt uppdrag. Samtidigt underströk utskottet likt tidigare, att det svenska engagemanget i Afghanistan var brett, långsiktigt och även fortsättningsvis skulle verka för att en långsiktig stabilitet skulle kunna uppnås i landet. Utskottet betonade hur internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter utgjorde grunden för det svenska bidraget och fokus på kvinnors och flickors rättigheter var en central del i Sveriges samlade engagemang. Vidare konstaterade utskottet att utgångspunkten för det svenska engagemanget var att säkerhet bäst kunde byggas i samverkan och partnerskap med andra. Deltagande i fredsfrämjande insatser var då viktigt för Sveriges nationella säkerhet och försvarsförmåga. Däremot var Sveriges bidrag till RSM förhållandevis litet i jämförelse med insatsens samlade bemanning. Detta bidrog till svårigheter med att utvärdera vilken effekt det svenska bidraget hade för den samlade säkerhetsutvecklingen.⁷⁸

Likt slutet på föregående tidsperiod framträder indikatorer på identiteten som militär aktör i narrativet 2016. Detta genom de militära erfarenheter svenska soldater, officerare och Försvarsmakten som helhet framställs ha fått i samband med Afghanistan-insatsen och den skarpa miljö de verkade i. Bortsett från det framträder till största del uttryck under året i linje med identiteten som en humanitär aktör. Indikatorer som kan bidra till dessa slutsatser är när utskottet ger uttryck för hur Sverige var en drivande kraft i frågan om kvinnor, fred och säkerhet, hur Afghanistan var en stor mottagare av svenskt utvecklingsbistånd och hur väsentligt det var att fortsatt stödja arbetet för mänskliga rättigheter. Detta även när den väpnade konflikten i landet hade förvärrats i omfattning och intensitet.

Narrativet under 2018 var, likt 2016, huvudsakligen inriktat på indikatorer som kan beskrivas peka på en humanitär aktör. Detta framträder bland annat när utskottet beskriver hur inriktningen på internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter fortsatt skulle utgöra grunden för det svenska bidraget samt hur Sverige var den sjätte största bilaterala biståndsgivaren till landet. Ytterligare uttryck som bidrar till dessa

---

⁷⁸ Bet. 2020/21:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support mission i Afghanistan*, s.7-14.

slutsatser är uttalandena om den begränsade våldsanvändningen och den rådgivarroll Sverige intagit i frågan.

Under den sista delen av perioden framkommer det återigen hur fokus på kvinnors och flickors rättigheter var en central del i Sveriges engagemang. Följande framhövdes utvecklingssamarbetet i Afghanistan och det humanitära stöd Sverige gav landet. Detta kan uttryckas visa på element som går i linje med det konstruerade analysverktyget och en humanitär aktör. Slutligen finns det även stöd för hur uttalanden överensstämmer med identiteten som militär aktör. Detta kan sägas styrkas då deltagande i fredsfrämjande insatser beskrevs vara viktig för Sveriges nationella säkerhet och försvarsförmåga vilken bäst kunde byggas i samverkan och partnerskap med andra. Detta tyder på att engagemanget även gynnade Sverige.

4. Resultat

4.1 Resultatdiskussion

Den övergripande frågeställningen studien ämnat att besvara är ”På vilket sätt har det svenska strategiska narrativet i förhållande till identitet förändrats från det svenska engagemanget i Bosnien-Hercegovina till det i Afghanistan?” Mot bakgrund av huvudfrågan ställdes därefter två operationaliserande frågor i närmare anknytning till det teoretiska ramverkets huvudsakliga utgångspunkter; identitetsuttryck om att engagera sig som en humanitär eller militär aktör. Syftet med studien har varit att utröna huruvida det skett en historisk förändring i det svenska strategiska narrativet i förhållande till identitet efter kalla kriget eller ej. Anledningen till detta har varit att rikta fokus på ett samlat politiskt ställningstagande angående svenskt deltagande i internationella insatser.

Genom det analyserande materialet har resultatet visat att det svenska strategiska narrativet efter kalla kriget kan uttryckas ha förändrats kronologiskt, men även i förhållande till de olika engagemangen. Under den inledande delen av undersökningsperioden, och då engagemanget i Bosnien-Hercegovina, var det tydligt angående vad den svenska riksdagen gav uttryck för. I uttalanden framkom uttryck som kan tolkas till identiteten om att engagera sig som en humanitär aktör, likväl som

en militär aktör. Detta framträder då det svenska engagemanget i Bosnien-Hercegovina bland annat beskrevs syfta till att Sverige skulle ge viktiga bidrag för säkerhet, fred och stabilitet i Europa, men även för att inte överträdelser mot de mänskliga rättigheterna skulle ske. Utöver det skulle även arbete för etniskt utsatta grupper, civilbefolkning och återvändande flyktingar ske. Dessa uttryck gick då att koppla till indikatorer från analysverktyget och en identitet som humanitär aktör. Likväl framträdde uttryck om identiteten som militär aktör. Detta då engagemanget kunde tolkas bidra till att relationer till EU, Nato och andra bidragsländer stärktes, att den egna militära kapaciteten kunde prövas och tyngre vapen användas samt att viktiga erfarenheter kunde dras angående att verka i en skarp miljö. Ett svenskt internationellt engagemang beskrevs även bidra till säkerhetspolitisk stabilitet i Europa och den egna säkerheten.

Detta är något som kan påvisas förändras med åren då uttryck runt 2006 i anknytning till Afghanistan-insatserna inte i samma utsträckning gick att tolka likadant. Istället för en mångsidig och transparent bild av vad engagemanget i Bosnien-Hercegovina syftade till, motiverades det svenska engagemanget i Afghanistan allt mer med uttryck och indikatorer som enbart gick i linje med att vara en humanitär aktör. De motiv som kan anses framträdande i narrativet var det fokus som förelåg kvinnors och flickors utsatthet och de mänskliga rättigheterna, den rådgivande- och utbildande roll som förelåg de svenska insatserna samt de bistånd Sverige gav till Afghanistan vilka syftade till att stödja en social och ekonomisk hållbar utveckling i landet. De fåtal uttryck som kan anses gå i linje med en identitet som militär aktör var de erfarenheter soldater, officerare och Försvarsmakten fick genom att verka i en komplex och skarp miljö samt hur en fördjupad militär samverkan kunde etableras mellan partnerländer. I slutet av engagemanget, 2020, framträdde dessa argument däremot mer frekvent än tidigare vilket skiljer sig från det fokus RSM tidigare fått.

Genomgående framhövdes liknande uttryck i båda engagemangen angående erfarenheter den militära personalen fick av att verka i en skarp miljö. Sett till uttryck om att bidra som en humanitär aktör var arbetet för mänskliga fri- och rättigheter samt behoven för utsatta människor framträdande i narrativet.

4.2 Slutsatser

I anknytning till tidigare forskning visar resultatet ovan hur komplex bilden är angående vad som motiverar svenska internationella insatser. Som Coticchia och Catanzaro framhävde är strategiska narrativ inte designade för att beskriva en hel verklighet utan syftar till att beskriva en specifik företeelse eller målsättning vilket även varit fallet i denna undersökning. Att kombinera det strategiska narrativet, som Noreen m.fl. framhäver, med en förklaring har tagit sig uttryck i kopplingen till identiteten som humanitär eller militär aktör vilket möjliggjort en förklaring till motiven för de svenska internationella engagemangen.

Sandmans resultat visade att även FN-sanktionerade insatser inbegriper militärt våld varpå bruket av våld i fredsinsatser har intensifierats under de senaste decennierna. Att våldet eskalerat är något som även framhävts i min studie, men i Afghanistaninsatserna har det uttryckts vara för att skydda civilbefolkningen. Vad som är intressant att resonera kring är då vad som egentligen skiljer militärt våld för egen nytta eller för att skydda ett objekt. Möjligtvis handlar det i grunden om att legitimera engagemang och få stöd av hemmaopinionen. Detta är vad såväl Miksimmon m.fl. som Ringsmose och Børgesen menar är ett framgångsrikt strategiskt narrativ. Alltså att narrativet kan bidra till att staten påverkar, och därefter får stöd av hemmaopinionen. Kanske är det just detta som hänt i anknytning till Afghanistan-insatserna. I fallet med landet framkommer det nämligen i betänkningarna hur våldet ökar från de regeringsfientliga grupperna i de konfliktdrabbade områdena under tiden svenska styrkor var i landet. Samtidigt motiverades det svenska engagemanget alltmer med indikatorer som kan kopplas till en humanitär aktör. Detta ger anledning att tro att det svenska strategiska narrativet syftade till att påverka mottagaren så att insatsen gavs stöd.

Att den teoretiska utgångspunkten var strategiskt narrativ i förhållande till identitet möjliggjorde studiens kärna angående en uttryckt svensk identitet i anknytning till internationella insatser. Däremot kan det ändå anses ha begränsat helhetsbilden då ett uttryckt narrativ är komplext och beroende av flera variabler. Hade exempelvis system-narrativ analyserats hade resultatet varit ett annat. Som framkom i metod-delen finns det aldrig något givet svar på frågan om vad en specifik text betyder och

detta är något som måste poängteras angående tolkningarna i undersökningen. Att dra en hård skiljelinje mellan motiv för att engagera sig som en humanitär eller militär aktör var komplicerat dels för att samma uttryck kunde tolkas på flera sätt och utifrån båda kategorierna. Dels även på grund av att benämningen av en humanitär och militär aktör är motsatser vilket försvårade tolkningen då indikatorerna var specifika. Mitt konstruerade analysverktyg utgjorde däremot grunden för att tolkningar till identitetsuttryck skulle kunna göras vilket möjliggjorde en ny infallsvinkel gentemot tidigare forskning. Det analytiska förhållningsätt som var framträdande i uppsatsen bidrog till att en relativt lång tidsperiod översiktligt kunde analyseras och tolkas. Det komparativa fragmentet i att jämföra motiv över tid samt i anknytning till de olika engagemangen möjliggjorde även för att förändringen skulle kunna synliggöras. Samtidigt baserades det på att liknande faktorer kunde jämföras vilket kan ses som en svaghet då utskotten gav uttryck för flera olika motiv som krävde egen tolkning.

I svenska uttalanden på 1930-talet betonades det internationella anseendet som fredsfrämjande nation men efter kalla kriget beskrevs den svenska utrikespolitiska rollen oklar då Sovjetunionens fall bidrog till stora säkerhetspolitiska omvärldsförändringar. Därefter framställdes Sverige dessutom vara i behov av amerikanska säkerhetsgarantier efter 2001 vilket bidrog till en symbolisk markering och således det militära engagemanget i Afghanistan. Freedman framhåller i sin forskning att strategiska narrativ inte uppkommer spontant då överläggning och genomtänka målsättningar ligger bakom uttalanden.

I anknytning till syftet med studien och den stegvisa förändring som kan uttryckas ha skett inom det svenska strategiska narrativet efter kalla kriget är Freedmans slutsatser då intressanta att dra paralleller till. Att ha en oklar svensk utrikespolitisk roll kan i anknytning till Freedman ha bidragit till att det fanns flera svenska målsättningar med engagemangen vilket uttrycktes i det strategiska narrativet. Den förändring som kan påvisas ha skett i det svenska strategiska narrativet är hur betänkanden i anknytning till Afghanistan-insatserna och runt 2006 inte var lika transparenta som under Bosnien-Hercegovina-engagemanget. Detta eftersom enbart uttryck för att agera som en humanitär aktör i allt större utsträckning framkom. Att inte vara transparent med en militär aktionsdel skulle då kunna förklaras angående en svensk vilja att påvisa hur

en humanitär aktörsroll önskas intas. Efter ovisshet angående vilken utrikespolitisk roll man hade efter kalla kriget, i koppling till den förändring som skett i att alltmer motivera insatserna med humanitära grunder, kan därigenom anses tyda på en politisk riktning och klarare syn angående vilken utrikespolitisk roll man avsett förmedla. Uppsatsen kan i denna bemärkelse ha bidragit till att synliggöra bilden av att Sverige som nation hellre förmedlar värden som går i linje med att engagera sig som en humanitär aktör än en militär aktör.

4.3 Vidare forskning

Studien har synliggjort det svenska strategiska narrativet i förhållande till identitet när man analyserar engagemangen i Bosnien-Hercegovina och Afghanistan. Studien erhåller däremot delar vilka kan gynnas av ytterligare forskning. Inledningsvis hade kunskap kring hur det svenska strategiska narrativet såg ut i anknytning till internationella engagemang innan eller under kalla kriget varit fruktbart för att se huruvida de stora säkerhetspolitiska förändringarna som skedde efter kalla kriget påverkat det svenska strategiska narrativet. Att dyka djupare i frågan om bakomliggande motiv till svenska internationella engagemang hade även det varit av intresse. Att jämföra det strategiska narrativet med faktiska förhållanden vid insatsen hade då varit en intressant studie som hade kunnat möjliggöra för att bakomliggande motiv framhävdes.

5. Käll- och litteraturförteckning

5.1 Tryckta källor

Agrell, Wilhelm. *Ett krig här och nu – Sveriges väg till väpnad konflikt i Afghanistan*. Stockholm: Atlantis, 2013.

Agrell, Wilhelm. ”Kontinentaldrift i svensk säkerhetspolitik efter 2001.” *Internasjonal politikk*. Vol.70(1), 2012, s.105–113.

Betänkande 1992/93:UU21. *Situationen i det tidigare Jugoslavien*.

Betänkande 1992/93:UU35. *Svenskt deltagande i av FN:s säkerhetsråd beslutade insatser för säkerställande av fred i f.d. Jugoslavien*.

Betänkande 1994/95:UU21. *Situationen i f.d. Jugoslavien samt Albanien*.

Betänkande 1996/97:UU5. *Svenskt deltagande i fredsstyrka efter IFOR i Bosnien-Hercegovina*.

Betänkande 1998/99:UFöU2. *Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo*.

Betänkande 1998/99:UFöU1. *Sveriges säkerhetspolitik*.

Betänkande 2000/01:UU4. *En säkerhetsordning för 2000-talet*.

Betänkande 2002/03:UFöU1. *Fortsatt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan*.

Betänkande 2002/03:UU5. *Internationella freds- och hjälpinsatser*.

Betänkande 2004/05:UFöU1. *Operation Althea.*

Betänkande 2004/05:UFöU2. *Sveriges säkerhetspolitik.*

Betänkande 2004/05:UU10. *Verksamheten i Europeiska unionen 2004.*

Betänkande 2004/05:UU9. *Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m.*

Betänkande 2006/07:UFöU3. *Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan.*

Betänkande 2006/07:UU7. *Den svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU-ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina.*

Betänkande 2008/09:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).*

Betänkande 2008/09:UU12. *Stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Bosnien och Hercegovina, å andra sidan.*

Betänkande 2010/11:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).*

Betänkande 2012/13:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).*

Betänkande 2014/15:UFöU2. *Svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan.*

Betänkande 2016/17:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support mission i Afghanistan.*

Betänkande 2018/19:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support mission i Afghanistan.*

Betänkande 2020/21:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support mission i Afghanistan.*

Granholm, Niklas. *Från sidouppgift till huvuduppgift– svenska internationella insatser.* Stockholm: Centralförbundet Folk och Försvar, 1996.

Nilsson, Ann-Sofie (red.). *Sveriges säkerhetspolitiska vägval.* Stockholm: Centralförbundet Folk och Försvar, 1994.

5.2 Källor tillgängliga online

Försvarsmakten. Afghanistan–ISAF. *Försvarsmakten.*

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/mer-historia/avslutade-truppinsatser/afghanistan-isaf/> (Hämtad 2021.12.23).

Försvarsmakten. Afghanistan– RSM. *Försvarsmakten.*

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/forsvarsmakten-utomlands/avslutade-internationella-insatser/afghanistan-rsm/> (Hämtad 2021.12.23).

Försvarsmakten. Bosnien-Hercegovina– EUFOR. *Försvarsmakten.*

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/forsvarsmakten-utomlands/avslutade-internationella-insatser/bosnien-hercegovina-eufor/> (Hämtad 2021.12.23).

Försvarsmakten. IFOR/SFOR– Bosnien. *Försvarsmakten.*

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/mer-historia/avslutade-truppinsatser/iforsfor-bosnien/> (Hämtad 2021.12.23).

Försvarsmakten. UNPROFOR– Kroatien, Bosnien och Makedonien. *Försvarsmakten.*

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/mer-historia/avslutade-truppinsatser/unproforg-kroatien-bosnien-makedonien/>

[historia/avslutade-truppinsatser/unprofor-kroatien-bosnien-och-makedonien/](#) (Hämtad 2021.12.23).

5.3 Litteratur

Arquilla, John och Ronfeldt, David. *Networks and netwars: the future of terror, crime, and militancy*. Santa Monica: RAND Corporation, 2001.

Coticchia, Fabrizio och Catanzaro, Andrea. "The fog of words: Assessing the problematic relationship between strategic narratives, (master) frames and ideology." *Media, War and Conflict*. 2020-10-30, s.1-24. DOI 10.1177/1750635220965622.

Dalsjö, Robert. "Från neutralitet till solidaritet: Omgestaltningen av Sveriges säkerhetspolitik efter det kalla kriget." I *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. Kjell Engelbrekt och Jan Ångström (red.), s.61-80. 1 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2010.

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik 2012.

Freedman, Lawrence. *The transformation of strategic affairs*. Oxon: Routledge, 2006.

Miskimmon, Alister; O'Loughlin, Ben och Roselle, Laura. "Great power politics and strategic narratives of war." I *Strategic Narratives, Public Opinion, and War*, Beatrice De Graaf, George Dimitriu, Jens Ringsmose (red.), s.57-78. New York: Routledge, 2015.

Miskimmon, Alister; O'Loughlin, Ben och Roselle, Laura. *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. London: Routledge, 2013.

Noreen, Erik och Ångström, Jan. "A catch-all strategic narrative- Target audiences and Swedish troop contribution to ISAF in Afghanistan." I *Strategic Narratives, Public Opinion, and War*, Beatrice De Graaf, George Dimitriu, Jens Ringsmose

(red.), s.282-299. New York: Routledge, 2015.

Noreen, Erik; Sjöstedt, Roxanna och Ångström, Jan. "Why small states join big wars: the case of Sweden in Afghanistan 2002–2014." *International Relations*, Vol.31(2) 2017, s.145–168.

Ringsmose, Jens, Børgesen, Berit Kaja. "Shaping public attitudes towards the deployment of military power: NATO, Afghanistan and the use of strategic narratives." *European Security*, Vol.20(4), 2011.

Robertson, Alexa. "Narrativanalys." I *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Kristina Boréus och Göran Bergström (red.), s.219-252. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur AB, 2018.

Roselle, Laura; Miskimmon, Alister och O'Loughlin, Ben. "Strategic narrative: A new means to understand soft power." *Media, War & Conflict*. Vol.7(1), 2014, s.70-84. DOI: 10.1177/1750635213516696.

Sandman, Tua. *The dis/appearances of violence: When a 'peace-loving' state uses force*. Diss., Stockholms Universitet, 2019.

Ångström, Jan. "Försvarmaktens internationella insatser: I den Svenska säkerhetens eller identitetens tjänst?" I *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. Kjell Engelbrekt och Jan Ångström (red.), s.169-202. 1 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2010.

5.4 Referenslitteratur online

Försvarmakten. Avslutade internationella insatser. *Försvarmakten*. 2021.

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/forsvarsmakten-utomlands/avslutade-internationella-insatser/> (Hämtad 2021.10.11).

Sveriges riksdag. Dokumenttyper i riksdagen. *Sveriges riksdag*. 2020.

<https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/arbetet-i-riksdagen/dokumenttyper-i-riksdagen/> (Hämtad 2021.10.11).